

POLYÁK ZSOLT

A külterületek biztonsága is belügy

Három megye összefogása az élhetőbb tanyavilágért

A köznyugalom fenntartására és a külterületek biztonságának garantálására már századokkal ezelőtt is nagy súlyt fektettek a különféle elnevezéssel szerveződött, „rendészeti” feladatokat ellátó szervek. Egyértelműen kijelenthető, hogy a rendvédelem valamennyi fejlődési szakaszában a tanyák védelme speciális módszereket igényelt.¹

A jelenkorra áttérve: a nemzeti bűnmegelőzési stratégia² az általános célok között meghatározza, hogy Magyarország kriminálpolitikai törekvése a közrend erősítése, a közterületek biztonságának fokozása, a bűnözés mennyiségének visszaszorítása és csökkentése, a bűnözéssel okozott károk és negatív hatások enyhítése, megfelelő védelem szavatolása a családok és az egyének számára, végső soron az állampolgárok biztonságérzetének javítása.

Ebből a megfogalmazásból egyértelműen levezethető, hogy az állam az ország valamennyi lakosának azonos biztonság garantálását tűzte ki célul, és a lakóhelyük alapján nem tesz különbséget állampolgárai között. Ugyanolyan biztonságot kíván szavatolni a városokban, községekben lakók, mint a tanyákon, illetve a külterületeken élők számára.

Azért tartom fontosnak, hogy utóbbira ráirányítsam a figyelmet, mert „*az ápolt, gondozott, lakott, értéket őrző és teremtő tanyák a vidéki társadalom fenntartható fejlesztésének kulcstelepülései*”³.

¹ Lásd Ernyes Mihály: A magyar rendőrség története I. Belügyminisztérium, Budapest, 2002, 139., 164–165. o. „A XVIII. század első felében a bűncselekmények megakadályozásáról a földesurak gondoskodtak. A későbbi időszakban a közbiztonság fenntartása a kialakuló vármegyei pandúrszervezet és a rendőrséget jelentő városi cselédség feladata volt. A század második felére Csanád vármegyében »a meginduló tanyasodás egyre több rendőri feladatot rótt a városi cselédekre, a településen kívül is«. A városi hadnagyok tennivalóiba szintén beépült a tanyákon való megjelenés, ellenőrzés. A XIX. században a mezei és bátorsági biztosok alapvető kötelessége volt a személy- és vagyonbeli bátorság fenntartása, melynek során többek között a nyári munka idején a majorokat, a tanyákat körbejárták, az úti leveleket megtekintették.”

² 1744/2013. (X. 17.) kormányhatározat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023).

³ Csatári Bálint – Kiss Attila: Tanyai Kaleidoszkóp. A 2002–2003. évi Tanyakollégium munkájának eredményei. Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete, Kecskemét, 2004, 5. o.

Tanulmányomban egy „korszakalkotó pályázat” tematikáját ismertetem, amely a tanyákon élők biztonságának erősítése érdekében három dél-alföldi rendőr-főkapitányság példaértékű összefogásának nyomán valósult meg. Az előzmények bemutatása után részletesen kifejezem a *Közösen a Dél-alföldi régió külterületeinek biztonságáért, az élhetőbb tanyavilágért* című projekt során tett intézkedéseinket.

A pályázat hasznosulásáról, a további fenntarthatóság lehetőségeiről a pályázatban részt vevő célcsoportban végzett kérdőíves felmérés adatainak elemzése alapján számolok be.

Elgondolásunk alapjai, előzményei

A dél-alföldi régióban található rendőr-főkapitányságok⁴ az elmúlt években kiemelt figyelmet fordítottak a tanyákon élők áldozattá válásának megelőzésére, a külterületeken lakók közbiztonságérzetének javítására. Az érintett rendőr-főkapitányságok illetékességi területükön már 1997-ben létrehozták saját tanyaprogramjaikat, így a rendőrség szakemberei nagyjából húsz éve rendszeresen látogatják a tanyán élőket. A személyes tanácsadás mellett aktuális bűnmegelőzési információkat tartalmazó szórólapokat, kiadványokat juttatnak el a tanyákra. Több szervezet⁵ munkatársaival is együttműködnek annak érdekében, hogy csökkenjen a külterületen élők sérelmére elkövetett bűncselekmények száma, ezáltal javuljon a tanyákon lakók, gazdálkodók szubjektív közbiztonságérzete⁶.

Ki kell emelni, hogy a főkapitányságok által működtetett tanyaprogramok nem ad hoc jellegűek, hanem folyamatos, komplex rendészeti tevékenységek együttese. Hosszú távú koncepcióval jellemzett bűnmegelőzési feladatokat fognak össze, és nemzetközi szinten is megállják a helyüket. Erre igazolásul szolgál két külföldi elismerés is. Országunkat mindkét esetben a Csongrád

4 Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Békés Megyei Rendőr-főkapitányság, Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság.

5 A tanya- és falugondnoki szolgálat munkatársai, mezőőri szolgálat, polgárőrség.

6 A közbiztonság nem más, mint amit a szó jelent: a „köz” biztonsága, vagyis az állampolgárok mindenkori közbiztonságérzete, amely általában szubjektív, mindamellett ezt a szubjektivitást jellemzően a közbiztonságérzetet befolyásoló objektív események és állapotok határozzák meg. Más megfogalmazásban: közbiztonságon értünk olyan közállapotot, társadalmi rendet, amelyben mind az állami, társadalmi, gazdasági szervek jó hírnevét, vagyonát, valamint az állampolgárok életét, testi épségét, személyes szabadságát, anyagi javait mindenki tiszteletben tartja, és azt az állam – erőszakszervei útján – szavatolja. Bíró Gyula: Polgárőr alapismeretek. Tansegédlet a polgárőrök alapismereti képzéséhez. Országos Polgárőr Szövetség, 2010, 24. o.

Megyei Rendőr-főkapitányság képviselte. Először 2004-ben, az Európai Bűnmegelőzési Hálózat⁷ konferenciáján nyílt lehetőség a külterületi biztonsági program lényegének ismertetésére. A tanyaprogram ezen a rendezvényen kivívta a tagországok elismerését, és bekerült az Európai bűnmegelőzési projektek kézikönyvébe.

A másik fontos momentum, hogy a tanyaprogram mint Magyarország közösségi rendészet terén végzett bűnmegelőzési „jó gyakorlata” 2013-ban meghívást kapott a helyi rendészeti tapasztalatok megosztása Európában (*Sharing Experience in Local Policing in Europe; SELPE*) elnevezésű európai uniós program keretében Valenciába, majd Szófiába, a SELPE zárókonferenciájára⁸.

A lassan két évtizede működő tanyaprogram megfelel a preventív kriminálpolitika és közbiztonsági stratégia jellemzőinek.

A közbiztonságot kollektív társadalmi produkciónak fogja fel, amelyben az állami büntetőhatalom partnere a települési önkormányzat, a civil kollektívák összefogása, a biztonsági piac szolgáltatásai, valamint az egyéni önvédelem.⁹

A három megye településszerkezetét vizsgálva megállapítható, hogy kiterjedt a tanyaviláguk.¹⁰ A dél-alföldi régióban a 2011-es népszámláláskor 121 054 külterületi lakos élt. Ez a régió lakosságának megközelítőleg 9,23 százaléka.

Tapasztalataink szerint a tanyán élő emberek fokozottan veszélyeztetettek, hiszen helyzetüknél fogva (*külterületek infrastrukturális állapota, esetenként vezetékes ivóvíz, gáz, villany, közvilágítás hiánya, rossz minőségű úthálózat, közvetlen szomszédok, segítségkérési lehetőségek hiánya*) védtelenebbek, mint a településeken élő lakosság.

Összhangban az erők, eszközök és a módszerek

A dél-alföldi régióban a külterületen élő lakosság szubjektív közbiztonságérzetének javítása, áldozattá válásának megelőzése, a sérelmükre elkövetett

⁷ Az Európai Unió Tanácsa a 2001. május 28-án kelt 2001/427/IB számú határozatával hozta létre.

⁸ Csete Ágnes – M. Toronykőy Márta: A Csongrád megyei tanyaprogram elmúlt tizenhét esztendejének szakmai tapasztalatai, jövőbeni lehetőségei. Kézirat, 2014, 1. o.

⁹ Finszter Géza: A bűnmegelőzés hivatalai. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok a „Határórség szerepe a bűnmegelőzésben” című tudományos konferenciáról. Pécs, 2003, 37. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények II.]

¹⁰ A 2011-es népszámlálási adatok szerint Bács-Kiskun megye lakosságának 12,7 százaléka, vagyis 67 644-en, Békés megye lakosságának 4,4 százaléka, azaz 15 838-an, Csongrád megye lakosságának 9,2 százaléka, 37 572-en élnek külterületen.

bűncselekmények számának csökkentése, illetve a velük való közvetlen kapcsolat kialakítása, fenntartása¹¹ érdekében 2015. január 10-én a három dél-alföldi megyei rendőr-főkapitányság pályázatot nyújtott be a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácshoz¹².

A külterületen élők biztonságát csak összefogással tudjuk erősíteni. Ezért vontuk be munkánkba a civilszervezeteket, illetve a szervezeteknek azokat a képviselőit, akik kapcsolatban vannak a tanyán élőkkel. Az együttműködés jelentőségét, fontosságát szeretnénk volna hangsúlyozni akkor, amikor pályázatunknak a *Közösen a Dél-alföldi régió külterületeinek biztonságáért, az élhetőbb tanyavilágért* címet adtuk.

Programunk sikeres megvalósítását a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácstól elnyert közel 13,5 millió forint tette lehetővé. A projekt 2015. március 1-jén indult és május 15-én fejeződött be.

A nemzeti bűnmegelőzési stratégia elfogadása óta ez az első olyan program, amelyet több megye összefogásával valósítunk meg. Az együttműködés hangsúlyozása ebben a három megyében kézzelfogható valósággá vált.¹³

A projekt célja az volt, hogy a településektől távol élő, egyéb körülményeik – például idős koruk – miatt kiszolgáltatottabb emberek fokozott odafigyelésben, az eddigieknél szélesebb körű tájékoztatásban részesüljenek. Igyekeztünk őket speciális, kifejezetten a környezetükre vonatkozó információkkal ellátni.

Annak érdekében, hogy nagyobb eséllyel megvédhessék magukat, vagyontárgyaikat, és reagálhassanak a rendkívüli eseményekre, felhívtuk a figyelmüket a vészhelyzetekben alkalmazható segítségkérési formákra, módszerekre.

Az állampolgárok önvédelmi képességének növelése a közösségi felelősségvállalásban kulcsfontosságú elem, de a bűnalkalmak korlátozásával csupán rövid távú eredmények érhetők el.¹⁴

A célcsoport szubjektív közbiztonságérzetének tartós erősítését célzó munkába több szervezetet és intézményt vontunk be. Ezzel is igyekeztünk fokozni programunk hatékonyságát. Itt emelem ki, hogy a bűnmegelőzés vonatkozásában a hiteles közvetítői szerep elsősorban a rendőrségre hárul.

11 1744/2013. (X. 17.) kormányhatározat 1. számú melléklet 8.1.3. Külterületeken élők biztonságának fokozása.

12 A kormány az 1087/2011. (IV. 12.) kormányhatározattal 2011-ben hozta létre a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácsot.

13 Idézet Hatala Józsefnek, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács elnökének a pályázat nyitókonferenciáján, 2015. március 10-én, Szegeden elhangzott előadásából.

14 Medve Judit: A bűnmegelőzés leghatékonyabb eszközei hazánkban és külföldön. Országos tudományos pályázat. Budapest, 2014, 24. o.

„Ha a rendőrség társadalmi szerepét akként fogjuk fel, hogy az a maga speciális eszközeivel a társadalmi konfliktusok csökkentésén fáradozik, akkor magától értetődő, hogy ehhez azokkal kell szüntelenül egyenrangú és oda-vissza működő (külső) párbeszédet folytatnia, akiknek biztonságával (ő is) foglalkozik (vagyis az emberek közösségeivel).”¹⁵ Meglátásom szerint kulcsfontosságú kérdés, hogy ebben a párbeszédben kik képviselik a rendőrséget. Nagy a felelősségünk a személyi állomány kiválasztásában. F fiatal munkatársaink nagy része nem ismeri a tanyasi életformát, már a nagyszülei sem éltek falvakban, illetve külterületen. A bűnmegelőzési szakemberek mellé azonban mindig kell találnunk olyan közrendvédelmi területen szolgáló rendőröket, akik ha nem ismerik is, de érdeklődnek a tanyasi életforma iránt, és szívesen foglalkoznak idősekkel. Ha nem tudunk ilyen kollégákat bevonni, akkor az üzeneteinket sem sikerül célba juttatnunk.

Hiteles követek nélkül, ahogyan például az ifjúságvédelem területén, ezen a területen sem lehet eredményes a rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége.

A feladattal azonosulni tudó rendőrök mellett fontos szerep jut a polgárőröknek, a mezőőri szolgálatok, tanya- és falugondnoki szolgálatok munkatársainak. Helyismeretük, a külterületeken élőkkel ápolott kapcsolataik a program hitelességét erősítik. A polgárőrség tagjai ráadásul megfelelő tapasztalatokat is szereztek már ezen a területen, hiszen az Országos Polgárőrszövetség 2014-re meghirdette a külterületek biztonságának évét.

Falu- és tanyagondnoki szolgálatok országos szinten nagyjából ezer településen működnek, a Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesülete a térség 168 településén van jelen. A szolgálat tevékenységében meghatározó a tanya területen élők személyes ismerete, a velük meglévő folyamatos és közvetlen kapcsolat. Így tulajdonképpen a projektünk ráépíthető volt egy hosszú ideje jól működő segítségnyújtási rendszerre.

Az előzőekből következően az alkalmazhatóság záloga a végrehajtók és a célcsoport közötti kooperáció. Csak a felek együttműködése által lefedett közös területen alkalmazható, működő módszerek jöhetnek szóba leghatékonyabban.¹⁶

Az ismertett céljaink megvalósítása érdekében számos módszert alkalmaztunk. Arra törekedtünk, hogy olyan programelemeket alakítsunk ki, ame-

¹⁵ Gaál Gyula – Molnár Katalin: Ami elromolhat, az el is romlik? A média szerepe a biztonságos, élhető közösségek formálásában. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok „A változó rendszet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról. Pécs, 2013, 137. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV.]

¹⁶ Medve Judit: i. m. 6. o.

lyek jól kapcsolódnak egymáshoz, erősítik, kiegészítik, teljessé teszik egymást. A külterületek sajátosságaira fókuszálva több oldalról igyekeztünk megközelíteni a szubjektív biztonságérzet javításának kérdésköreit.

A prevenciót, a megelőzést segítő információkat, valamint a vagyonszolgáltatást segítő eszközöket juttattunk el a külterületeken élőkhez. Emellett a velük rendszeresen kapcsolatba kerülő szakembereknek (rendőröknek, civil hírlánc képviselőinek) előadásokat tartottunk. Ezekben az alkalmakon aktuális bűnmegelőzési információkkal láttuk el a rendőrséggel együttműködő szervezetek képviselőit. A közvetlen kapcsolat kialakítása érdekében pedig lakossági fórumokon szólítottuk meg a tanyákon élőket.

A pályázat megvalósításában mindhárom rendőr-főkapitányság, illetve megyei polgárőrszövetség és az említett szervezetek aktívan részt vettek.

A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság a vagyonszolgáltatási kiadványok, a *Dél-alföldi Pusztázó*, valamint a matricák elkészítését, a www.bulisbiztonsag.hu¹⁷ weblap fejlesztését, szerkesztését, a pályázati projekt egységes arculati és grafikai tervezését, a hírmondó külterületi lakosokhoz történő eljuttatását vállalta. A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság a bűnmegelőzési spotok, passztartó¹⁸, hűtőmágnes elkészíttetését, LED-es zseblámpa, ajtóékek beszerzését koordinálta. A Békés Megyei Rendőr-főkapitányság a láthatósági mellény beszerzését, a képzési napokra a külső előadók felkérését, a hatékonyságmérés elvégzését, az új weblap létrehozását és fenntartását, illetve a pályázati projekt koordinálását vállalta magára. A három főkapitányság mindezek mellett megszervezte a megyei rádiók útján a bűnmegelőzési spotok, interjúk sugárzását, illetve saját illetékességi területén az Aggyal-sakkal bűnmegelőzési vetélkedők, lakossági fórumok, képzési napok lebonyolítását.

A megyei polgárőrszervezetek a hatékonyságméréshez kapcsolódó be- és kimeneti kérdőívek kitöltésében vállaltak aktív szerepet. Mindegyik szervezet maradéktalanul végrehajtotta feladatait.

A pályázaton elnyert támogatás lehetőséget adott arra, hogy a régióban bővítsük a tanyaprogram szolgáltatásrendszerét. E programoknak már voltak kézzelfogható eredményei, ezért kiindulópontként a „jelenlegi”, aktuális állapotot vettük alapul. Ennek egyrészt azért van nagy jelentősége, mert így használni tudtuk a célcsoporttal az elmúlt évek folyamán kialakított, jól működő kapcsolatrendszert. Másrészt a tanyaprogramokon keresztül ismertük a

¹⁷ 2012-ben megkapta a Magyar Marketingszövetség által adományozott Év honlapja díjat nonprofit kategóriában.

¹⁸ A projekt logójával ellátott nyakba akasztható, kulcs, telefon biztonságos használatára alkalmas nyakpánt.

külterületen, illetve a tanyákon élőket foglalkoztató problémákat, hiányosságokat, ennek segítségével behatárolhattuk az igénybe vehető eszközök, módszerek körét.

A speciális információk minél szélesebb körű terjesztése érdekében az írott sajtó mellett az elektronikus média irányába is nyitottunk.

A projektben dolgozó bűnmegelőzési szakemberek kiemelkedő szakmai ismerete, áldozatos munkája önmagában kevésbé hatékony. Ahhoz, hogy partnereikben (munkatársaikban és a bűnmegelőzési munka célközönségét alkotó legkülönbébb társadalmi csoportok tagjaiban egyaránt) bizalmat alakítsanak ki, és támogatást szerezzenek ahhoz, hogy együttműködésük tartós és sikeres legyen, a részükről alkalmazott tudatos, odafigyelő, jól megtervezett és a gyakorlatban sikeresen megvalósított kommunikáció kell.¹⁹

A rádiók műsoraiban összehangolt módon, változatos tartalommal jelentünk meg. Tizenkét bűnmegelőzési spotot²⁰ készítettünk, ezek hasznos tanácsokkal látják el a hallgatókat.

Az effajta spotok sugárzása fontos társadalmi érdeket szolgál, mert figyelemfelhívók, széles kört érnek el, így a bűnmegelőzésben betöltött szerepük óriási.²¹ A spotokon kívül interjúkban (megyéenként három) is tájékoztattuk a lakosságot az aktuális bűnmegelőzési tudnivalókról.²²

A projekt megvalósítása során nagy figyelmet fordítottunk a közvetett kommunikációs eszközök kiválasztására és alkalmazására. Eddigi tapasztalataink szerint a külterületen élő lakosság tájékoztatásának egyik leghatékonyabb módja a támponti levélszekrényekbe eljuttatott *Dél-alföldi Pusztázó* nevű prevenciós kiadvány, amelyet egyszer jelentettünk meg, és a Magyar Posta Zrt. közreműködésével terjesztettünk. Kihasználtuk ezeknek a kommunikációs eszközöknek a másodlagos szerepét, valamennyi előnyükkel együtt.

Az egyik előnyük, hogy ott és akkor is alkalmazhatók, ahol és amikor a célközönséggel közvetlen találkozásokra nincs lehetőség. A másik, hogy lényegesen szélesebb körben elérhetőek, egy idejűleg nagyon sok célszemély kezébe eljuttathatók. Harmadrészt jól kiegészíthetik a szóbeli közléskor el-

19 Molnár Katalin: A kommunikáció szerepe a bűnmegelőzésben. Jegyzet a bűnmegelőzési szakirányú továbbképzési szak részére. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2004, 5. o.

20 A bűnmegelőzési spotokat a Bács-Kiskun megyei Gong rádió készítette: besurranások megelőzése; kerékpárlopások megelőzése; vetőmag-, vegyszer- és kiscéplések megelőzése; trükkös tolvajok; trükkös tűzifaárusok; a termékbemutatók „veszélyei”; terménylopások megelőzése; trükkös lopások megelőzése; áldozatsegítési információk; sötétedés utáni közlekedési balesetek megelőzése; személy- és vagyonbiztonságunk növelése; lakásbiztonsági információk.

21 Molnár Katalin – Sövényházy Edit: Média(kincs)tár kiaknázatlanul. Magyar Rendészet, 2006/2.

22 Bács-Kiskun megye: Gong rádió, Békés megye: Rádió 1, Csongrád megye: Rádió 7.

hangzottakat, lehetőséget adva az értőbb, hosszabb elmélyedésre, az információk többszöri befogadására, ezáltal jobban rögzülhetnek a tudnivalók.²³ Gondoljunk bele, hogy fizikailag szinte lehetetlen közvetlenül találkozni egy 121 ezres célcsoporttal. A nagyjából 52 ezer ingatlanba kiküldött tájékoztató a legfontosabb vagyon- és áldozatvédelmi tanácsokkal, hasznos és érdekes információkkal erősíti a tanyákon élők biztonságérzetét.

A szubjektív közbiztonságérzet növelése érdekében egyéb szóróanyagokat, broszúrákat (prevenációs kiadványok, zseblámpa, biztonsági matricák, hűtőmagnes, passztartó, láthatósági mellény, ajtóéék, zseblámpa) is készítettünk, amelyeket fórumokon, képzéseken, külterületi járőrszolgálatokon osztottunk ki. Az ismertető összeállításánál figyelemmel voltunk arra az alaptételre, hogy a kommunikációnk csak több feltétel együttes teljesülése esetén lehet hatékony.

Részben tudnunk kell, hogy egy-egy ilyen írásbeli anyag önmagában soha nem elég. Ha nem támogatjuk meg valamilyen szóbeli közléssel a benne szereplő információkat vagy azok egy részét, akkor lényegében hatástalan marad. Ha nem hívjuk fel a figyelmet arra, mire is jók, miben segítenek, hogyan használják őket, hiába fáradunk. Másrészt minden esetben nagyon alaposan kell ismernünk a célközönségünket.²⁴

Ötféle vagyonvédelmi kiadvány készült: *A Vagyon? Védelem!* című anyag a lakás- (tanya-) betörések megelőzésének lehetőségeit mutatja be. *Vigyázzon a kerékpárjára!* című kiadvány a kerékpárlopások megelőzésével kapcsolatban nyújt segítséget az olvasóknak. *A Dél-alföldi Pusztázó* elnevezésű kiadvány általános prevenációs ismeretek átadásával segíti a külterületi lakosok áldozattá válásának megelőzését. *A matricán* a rendőrség segélyhívószámán (112), illetve a Telefontanú elérhetőségén (80-555-111) kívül feltüntethető a körzeti megbízott, a polgárőrség, a házi orvos, illetve a legközelebbi hozzátartozó telefonszáma is. *A hűtőmagnesen* a rendőrség általános segélyhívószáma olvasható.

A külterületeken élők egyik fő közlekedési eszköze a kerékpár. A pályázat megvalósításakor figyelemmel voltunk arra, hogy a régióban a személyi sérüléssel járó közúti közlekedési balesetek okozói között viszonylag sok a kerékpáros. Országosan 2010 és 2014 között a balesetek 12,04 százalékát kerékpárosok okozták. A dél-alföldi régióban ez az arány 17,38 százalék. Figyelemre méltó, hogy Bács-Kiskunban az említett időszakban 11,21, Csong-

²³ Molnár Katalin: i. m. 19. o.

²⁴ Uo.

rád megyében 19,15, Békésben pedig a régióban a legmagasabb, 24,79 százalék volt a kerékpárosok által okozott személyi sérüléssel járó közúti közlekedési balesetek aránya.²⁵

A kerékpáros-balesetek megelőzése érdekében a megyei polgárőrszervezetek segítségével láthatósági mellényt juttattunk el a tanyán élőkhez.

A Békés Megyei Rendőr-főkapitányság szakmai koordinálásával egy új weblap jött létre, a www.bunmegelozesbekesmegye.hu. A programelem keretében fejlesztettük a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság által működtetett www.bulisbiztonsag.hu oldalt. A weblapokon a projekt végrehajtásával kapcsolatos információkat, fényképeket, a program idején készült tájékoztató anyagokat tettünk közzé.

A projekt egyik eleme volt a dél-alföldi régió rendőr-főkapitányságainak illetékességi területéhez igazodó egy-egy napos, bűnmegelőzési jellegű képzések szervezése.²⁶ Az előadásokon a külterületen élőkkel rendszeresen kapcsolatba kerülő rendőrök, járőrök, körzeti megbízottak, illetve a civil hírlánc képviselői (mezőőrök, polgárőrök, tanya-, falugondnokok, szociális szférában dolgozók stb.) vettek részt.

A tartalmát tekintve a külterületi adottságokhoz igazított képzést civil és rendőrségi szakemberek tartották. A projekt keretében három szakmai napon mutattuk be a szórólapokat, tájékoztató anyagokat, valamint a pályázat keretében végzett tevékenységeket.

A képzéseken a kábítószer-fogyasztás veszélyei, a kríziskommunikáció, az építészeti bűnmegelőzés, az internetbiztonság témakörökben megtartott előadásokhoz – speciális jellegük miatt – külső előadókat kértünk fel. A képzések ezen kívül lehetőséget nyújtottak új kapcsolódási pontok kialakítására, az együtt gondolkodásra, egymás munkájának megismerésére is.

A bűnmegelőzési munkában a legfontosabb szerep a közvetlen emberi kommunikációnak, azaz (általában) a szóbeli érintkezési formáknak jut. Ez természetes, hiszen a legközvetlenebb és legnagyobb hatást egy másik emberre mindig személyesen lehet gyakorolni.²⁷

²⁵ Forrás: A Központi Statisztikai Hivatal 2010–2014. évi kiadványai.

²⁶ Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság: 2015. március 10., Szegedi Rendészeti Szakközépiskola. Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság: 2015. április 14., Bajor Étterem és Vendégház, Kecskemét. Békés Megyei Rendőr-főkapitányság: 2015. május 13., Csabagyöngye Kulturális Központ, Békéscsaba.

²⁷ Molnár Katalin: i. m. 14. o.

Az információáramlás fokozása, a lakossággal való együttműködés erősítése érdekében a régió valamennyi rendőrkapitányságán fórumokat szerveztünk²⁸.

Előadásainkat mindenhol a helyi sajátosságokra építettük. A fórumokon lehetőség volt a felvetődő kérdések, problémák helyben történő megbeszélésére, kezelésére is. A megyékben megtartott képzési napokon a külterületi lakosokkal kapcsolatba kerülő szervezetek képviselőinek adtunk át aktuális információkat annak érdekében, hogy a célcsoport tagjai a későbbiekben tartalmas, hasznos válaszokat kaphassanak az értekeik megóvásával kapcsolatos kérdéseikre.

A projekt szerves része volt az *Aggyal-sakkal a bűnmegelőzésért* című programelem, ennek keretében a gyermekek játékos formában ismerkedhettek meg az őket fenyegető veszélyekkel és a megelőzés lehetőségeivel.

A gyermek- és fiatalkori bűnözés, valamint az áldozattá válás megelőzése érdekében ennek a korosztálynak a szabadidő hasznos eltöltésére vonatkozó ajánlásokat és a legalapvetőbb szabályokra vonatkozó információkat kell adni. Jó eszköz ehhez a sakkozás, amely népszerű, jól fejleszti a logikát, az előre gondolkodást, a figyelmet és a koncentrációt. Mit tesz a sakkozó játék közben? Elemez, értékeli, keresi a lehetőségeit, változásokat számít, tervez, mérlegel, döntéseket hoz, szabályokat tart be.

A sakk siker- és kudarcélményhez juttat, majd megtanít feldolgozni ezeket az élményeket. A programelem a szervezéstől a lebonyolításig szakember irányításával, megyénként egy-egy helyszínen²⁹ valósult meg.

A dél-alföldi összefogást tükrözve közös arculatot terveztünk, amely szimbolizálja a bűnmegelőzési tevékenység terén vállalt együttműködésünket. A program logója³⁰ megtalálható a tájékoztató anyagokon, weblapokon, a rendőrség által tartott előadások anyagain, illetve a programhoz kapcsolódó valamennyi dokumentumon (lakossági fórumok, képzések jelenléti íve, hatékonyságmérés kérdőívei).

28 A lakossági fórumok a következő tematika alapján valósultak meg: a projekt bemutatása; a tanyákon élőket fenyegető bűncselekmények (tanyabetörések, állatlopások, terménylopások, besurranó tolvajok, trükkös tolvajok) megelőzése; szóróanyagok (ajtóékek, zseblámpa) átadása; hozzászólások, kérdések megválaszolása.

29 Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság: 2015. 03. 14. (szombat) 09.00–14.00, Tisza-parti Általános Iskola, 6726 Szeged, Maróczy Géza tér 2.; Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság: 2015. 04. 02. (szombat) 09.00–14.00, Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság 6000 Kecskemét, Batthyány u. 14.; Békés Megyei Rendőr-főkapitányság: 2015. 04. 25. (szombat) 09.00–14.00 Csabagyöngye Kulturális Központ, 5600 Békéscsaba, Széchenyi u. 4.

30 Tervezésekor a logó alapfunkcióját a rajta lévő magyar értékek, szimbólumok (tanya, pulikutya, gémeskút, magyar zászló) megjelenítésével kívántuk erősíteni.

A projekt végrehajtásában részt vevő rendőr-főkapitányságok a pályázat ideje alatt folyamatosan, saját sajtószolgálatukon keresztül tájékoztatták az országos, illetve az illetékességi területükön működő médiákat a programhoz kapcsolódóan megvalósult tevékenységekről.

A helyzetelemzéstől a véleményformálásig

A lakosság szubjektív közbiztonságérzetének megismerése érdekében papíralapú kérdőívet készítettünk. A felmérés kétszer (2015. március elején és 2015. május közepén), alkalmanként 577 és 599, összesen 1176 ember megkérdezésével történt. A mérés segítségével vizsgáltuk a pályázati projekt hatékonyságát is. A kérdőívek értékelésére, illetve összeállítására külső szakértőt³¹ alkalmaztunk.

Az első kérdőív³² egy helyzetfelmérő kérdőív volt, amelynek a célja a külterületi lakosság szubjektív biztonságérzetének általános felmérése. A második kérdőív³³ egy hatékonyságmérő kérdőív volt, amelynek segítségével azt kutattuk, hogyan változott programjaink hatására a lakosság szubjektív biztonságérzete.

1. számú táblázat

A felmérésben részt vevők statisztikai adatai

		Kérdőívet kitöltők száma
Helyzetfelmérő kérdőív	Csongrád	200
	Békés	200
	Bács-Kiskun	177
	<i>összes</i>	<i>577</i>
Elégedettséget mérő kérdőív	Csongrád	200
	Békés	200
	Bács-Kiskun	199
	<i>összes</i>	<i>599</i>
Mindkét kérdőív összesen		1176

31 Fülöpné Strohner Irén pedagógiai mérési-értékelési szakértő

32 Lásd 1. számú melléklet: Helyzetelemző kérdőív a „Közösen a Dél-alföldi régió külterületeinek biztonságáért, az élhetőbb tanyavilágért” projekt a lakosság szubjektív biztonságérzete című projektrészének méréséhez.

33 Lásd 2. számú melléklet: Elégedettséget mérő kérdőív a „Közösen a Dél-alföldi régió külterületeinek biztonságáért, az élhetőbb tanyavilágért” projekt a lakosság szubjektív biztonságérzete című projektrészének méréséhez.

Kérdés, hogy mennyire reprezentatív a minta a populáció egészét tekintve. Reprezentatív mintáról akkor beszélünk, ha olyan az összetétele, mint az alapsokaságnak, azokkal a jellemzőkkel bír. Egyszerű véletlen mintavétellel történt a kiválasztás, azaz: minden kitöltőnek egyforma esélye volt arra, hogy a mintába kerüljön. A mérésbe a külterületi lakosság bármelyik tagja belekerülhetett. A napok különböző részeiben járták a tanyákat és a külterületi részeket a polgárőrök. Tekintsük tehát reprezentatívnak a vizsgált mintát.³⁴

Jelen tanulmányban nem kívánom bemutatni a kérdőíves felmérés teljes értékelését, csupán azokra a sarokpontokra, eredményekre világítok rá, amelyek meghatározhatják az e területen kifejtendő bűnmegelőzési tevékenység főbb irányait, hangsúlyos feladatait.

A helyzetfelmérő kérdőívet kitöltők között nagyjából ötven-ötven százaléka a nők és a férfiak aránya. A felmérésben részt vevőket véletlenszerűen választották ki, a kérdésekre az éppen otthon lévők válaszoltak. Az 577 véleményt nyilvánító külterületi lakos több mint ötven százaléka felnőtt korú. Kiemelendő, hogy a dél-alföldi régióban a népesség 38 százaléka 61 évesnél idősebb, 25 százaléka egyedül él. Megyéenként vizsgálva megállapítható, hogy Csongrád megyében a 61 évesnél idősebb egyedül élők 18, Bács-Kiskun megyében 24, Békés megyében 33 százalékot tesznek ki.

Végzettségük szerint az 577 külterületen élő közül 30 százaléka nyolc általános iskolai osztályt végzett, 37 százaléka szakmunkás. Felsőfokú végzettsége mindössze 7 százalékának van.

A vizsgált populációban a 61 évesnél idősebb generációból kerülnek ki az alacsonyabb végzettségűek, akik egyedül élnek.

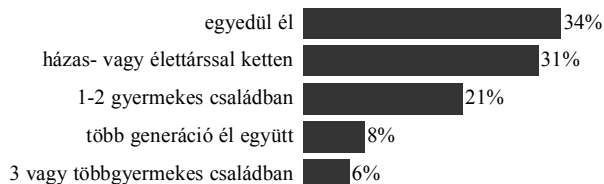

Forrás: mérőlapok értékelése, a diagramot a szerző készítette

³⁴ Fülöpné Strohner Irén: Mérőlapok értékelése a „Közösen a Dél-alföldi régió külterületeinek biztonságáért, az élhetőbb tanyavilágért” projekthez. Békés Megyei Rendőr-főkapitányság, 0400014/196-133/2015.ált. számú irat, 2015, 5. o.

2. számú ábra

A felmérésben részt vevők családi viszonya

Forrás: mérőlapok értékelése, a diagramot a szerző készítette

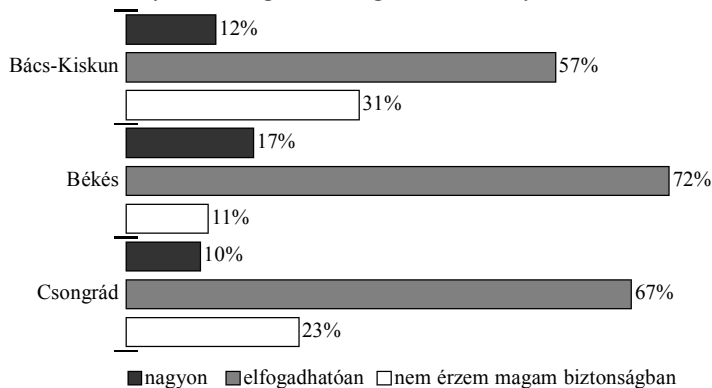
A családi viszonyokat vizsgálva megállapítható, hogy a régióban jelentős számban vannak olyan tanyák, ahol az idős emberek egyedül élnek, a több-generációs családok nem számottevők. Megyék szerinti bontásban külterületen Békésben élnek a megkérdezettek közül legtöbben egyedül, míg Csongrád megyében leggyakoribbak a kétszemélyes háztartások.

Az itt lakók biztonságérzetét befolyásolja a település, a szomszédos tanya közelsége. A kérdőívet kitöltők közül minden ötödik ember olyan tanyán él, ahonnan több kilométer távolságban van a legközelebbi ház.

Arra a kérdésre, hogy mennyire érzi magát biztonságban a lakókörnyezetében, a válaszadók 66 százaléka nyilatkozott úgy, hogy elfogadhatóan érzi magát. Ez az arány azt jelenti, hogy van még mit tenni a biztonságérzetük erősítéséért. A megkérdezettek 13 százaléka választotta a „nagyon” válasz lehetőséget. A fennmaradó 21 százalék nem érzi magát biztonságban. A régióban a megkérdezettek 79 százaléka teljes mértékben vagy elfogadhatóan biz-

3. számú ábra

Mennyire érzi magát biztonságban a lakókörnyezetében?

Forrás: mérőlapok értékelése, a diagramot a szerző készítette

tonságban érzi magát a külterületen. Figyelemre méltó, hogy ez az eredmény feltehetően a vagy húszéves tanyaprogram hatását is mutatja.

A kérdőívek értékelésekor kiderült, hogy elsősorban azok becsülik rossznak a személyes biztonságukat, akik egyedül élnek, vagy a lakóhelyük távolabb van a sűrűbben lakott helyektől. A válaszadók megemlézték még, hogy véleményük szerint „*sok az idegen, a külföldi a lakókörnyezetükben és elég sokan rossz szándékkal jönnek a házakhoz (lopás, tolvajlás, csalás)*”. Figyelemre méltó, hogy a tanyán élők biztonságérzetét a „sok nyugtalanító hír” is befolyásolja.

A megyénkénti értékelés alapján a nagyon biztonságban érzi magát kategória közel azonosan, 10 és 15 százalék között mozog.

Mindenképpen foglalkozni kell a nem érzi magát biztonságban választ adókkal, hiszen az ő életminőségüket a biztonságérzet hiánya erősen befolyásolja.

A szubjektív biztonságérzet alapján a legkedvezőbb a helyzet Békés megyében. Biztonságérzetük erősítése érdekében a válaszadók többsége (36 százalék) a rendőri jelenlét fokozását tartja elsődlegesnek. Emellett azonban szembevetendő az is, hogy a kérdőívet kitöltők közül majdnem ugyanennyien a személyes felelősségükkel is tisztában vannak. A tanya védelmi rendszerének kialakítását – ami a tulajdonos feladata – 31 százalék jelölte meg. A szomszédokkal való együttműködést – ami szintén a lakókon múlik – 13 százalék látja fontosnak. Összességében tehát megállapítható, hogy a megkérdezett tanyán élők nagyjából fele vélekedik úgy, hogy a hatóság és a civil segítők mellett maga is tehet a saját biztonságérzetének erősítéséért.

Megközelítőleg ez az arány mutatkozik meg akkor is, amikor a *Mit tesz Ön a saját biztonságának javításáért?* kérdésre adott válaszokat vizsgáljuk. A három megyében a kérdőívet kitöltők 52 százaléka nyilatkozott úgy, hogy tud tenni ezért. Ezzel szemben azonban 48 százalékuk úgy véli, nincs módja bármit is tenni. Érdekes volna tovább vizsgálni azt, hogy ennek mi az oka.

A lakott területektől távol élők esetében az egyik legfontosabb kérdés, hogy baj esetén kivel tudják azonnal felvenni a kapcsolatot, kitől tudnak a lehető legrövidebb időn belül segítséget kérni. A válaszadók a legnagyobb arányban a rendőrséget említik, ami jelzi a testület tagjai iránti bizalmat. Nagyon fontos emellett a szomszédok odafigyelése egymásra, és a polgárőrség jelenléte. Segélykérésre a válaszadók 88 százaléka telefont használ, így kiemelt figyelmet kell fordítani a készülékek műszaki állapotára.

Ezért fontos, hogy a mobiltelefonok mindig feltöltve és bekapcsolva legyenek, és a kezelésük az idősebbeknek se jelentsen nehézséget. Ebben a ta-

4. számú ábra

Kit tudna először segítségül hívni baj esetén?

Forrás: mérőlapok értékelése, a diagramot a szerző készítette

nyaprogramban részt vevő rendőrök, polgárőrök, civil szakemberek is segíthetnek a tanyán élőknek.

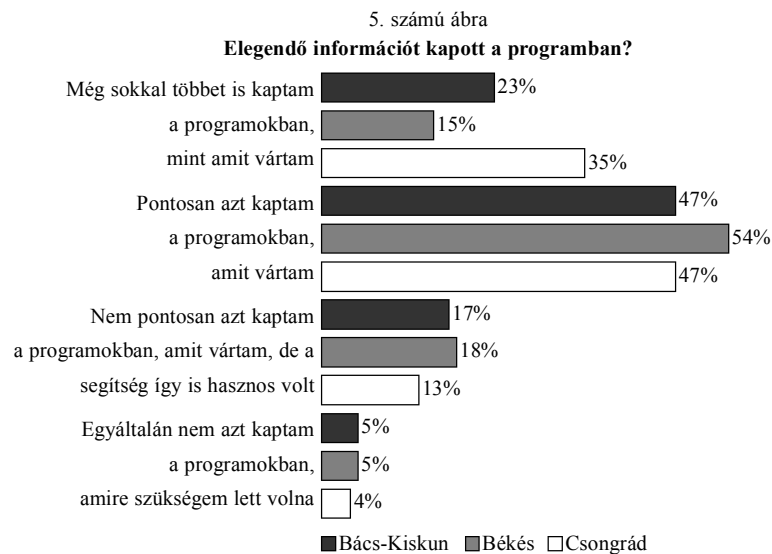
Az elégedettséget mérő kérdőívet 599-en, tehát 22-vel többen töltötték ki, mint a helyzetfelmérést célzó kérdéssort. Az életkorok, nemek, végzettségek, életkörülmények arányában azonban ez nem okozott jelentős eltolódást.

A megkérdezettek 86,8 százaléka értékelte úgy, hogy a programban elegendő olyan információt kapott, amelyek nyomán növelheti a saját maga és a környezete biztonságát. A legtöbben a szóróanyagokat és a védőeszközöket tartották a leghasznosabbnak. A matricák, hűtőmágnesek a lakásban bárhol elhelyezhetők, segítségükkel a legfontosabb információk szem előtt tarthatók. Az ajtóékek, láthatósági mellények, zseblámpák is olyan eszközök, amelyek a mindennapokban is jól kihasználhatók. A megyénkénti adatokból kitűnik, hogy a régióban mindenhol ezek a tájékoztatók jutottak el a legtöbb külterületi lakoshoz (Békés: 79, Csongrád: 74,5, Bács-Kiskun: 61,3 százalék). A rádiókban elhangzott bűnmegelőzési anyagokat a megkérdezettek közül Bács-Kiskun megyében hallották a legtöbben (49,7 százalék), a lakossági fórumokon Csongrád megyében (69) volt a legaktívabb a részvétel.

Az adatokból úgy tűnik, hogy a rádiós hanganyagok gyártására és sugárzására fordított anyagi erőforrás csak csekély mértékben térül meg. Számolnunk kell azonban az ilyen jellegű kommunikáció közvetett hatásával is. A megkérdezett tanyán élők közül viszonylag kevesen (Békés megyében például 28 százalék) hallottak ilyen hirdetést, rádióműsort. Az információk azonban a helyi rádiókat gyakrabban hallgató fiatalabb családtagok, ismerősök segítségével is eljuthattak a külterületen élőkhez. Ezt a közvetett hatást a pályázat értékelésekor nem vizsgáltuk.

Nagy súlyt fektettünk azonban arra, hogy egy általános, összesített képet kapjunk a programban részt vevők elégedettségéről. Elképzelésünk létjogo-

sultságát, a projekt eredményességét igazolja, hogy mindhárom megyében igen magas azoknak az aránya, akiknek a rendőrök, polgárőrök, civil szakemberek többet tudtak nyújtani annál, mint amit vártak. Ilyen mértékű elégedettség mellett kijelenthető, hogy a tájékoztató szóróanyagok, információk túlnyomó többsége eljutott a célközönséghez, és reményeink szerint hasznosul is.

Forrás: mérőlapok értékelése, a diagramot a szerző készítette

A jelen eredményei a jövő alapjai

Az elkészült brosrákkal, szóróanyagokkal, bűnmegelőzési spotokkal, interjúkkal, amelyeket a honlapokon is elhelyeztünk, fenntarthatóvá válik a program, az újonnan, különböző tevékenységi körökbe belépő személyek bűnmegelőzési jellegű képzése, illetve önképzése is. A projekt során elkészített és szétszórt, rádiókban sugárzott hanganyagok több évig is használhatók.

Ezáltal megoldható, hogy a projekt eszmeisége, az átadott információk hosszabb időn keresztül eljussanak a célcsoport tagjaihoz. A tájékoztatók összeállításának, elkészítésének további költsége nincs, újabb anyagi forrás rendelkezésre állása esetén sokszorosíthatók, sugározhatók.

A tanyán élő emberekkel kapcsolatba kerülő, képzéseken részt vevő 188 szakember a megszerzett ismereteket bármikor továbbadhatja a külterületi lakosoknak.

A képzési anyagok (PowerPoint-bemutatók) digitalizált formában továbbra is rendelkezésre állnak. A későbbiekben bármikor felhasználhatók, képzéseken bemutathatók, akár önképzés anyagául is szolgálhatnak.

A pályázat végrehajtásában részt vevő rendőr-főkapitányságok és a megyei polgárőrszervezetek között kialakult jó munkakapcsolatnak köszönhetően a személyi feltételek adottak. A brosrák újbóli nyomtatásához, a szóróanyagok beszerzéséhez, új képzések megtartásához, a weblapok hosszabb távon történő üzemeltetéséhez, a bűnmegelőzési spotok rádiókban történő további sugárzásához, a program bővítéséhez azonban anyagi erőforrásokra (esetleg új, a témakörhöz kapcsolódó pályázaton elnyerhető forrásra) volna szükség.

Bár a projekt külterületi, tanyás térségekhez kapcsolódva készült, álláspontunk szerint jól adaptálható apró-, valamint törpefalvas térségekre is.

Összegzés

Összegzésképpen a független szakértő *Mérőlapok értékelése a Közösen a Dél-alföldi régió külterületeinek biztonságáért, az élhetőbb tanyavilágért projekthez* címmel készült tanulmányából idézek: „A két kérdőív elemzése kapcsán elmondható, hogy a célokat sikerült teljesíteni. A résztvevők válaszaikkal azt bizonyították, hogy ismerték a projekt eseményeit, sokan részt is vettek ezeken, tanulmányozták a kiadott szóróanyagokat, használják a prevencióes eszközöket mind a vagyon, mind a balesetvédelemben. Megállapítható, hogy tudatosult a lakosságban milyen veszélyeknek vannak kitéve és hogyan tudnak ezek ellen többféleképpen is védekezni. A program rövid ideje alatt is elégedettek voltak a kapott dolgokkal és információkkal. A megjelölt célok és indikátorok teljesültek. Segítséget kaptak tanácsokkal, módszerekkel, emberi kapcsolatok kiépítésével a szubjektív biztonságérzetük javításához. A mérések alapján megállapítható, hogy a pályázat végrehajtásában résztvevő szakemberek nagyon jó ismerői a szakmájuknak és a célcsoportnak. A grafikonok tanulsága szerint a programban résztvevők a végzett munkával meg voltak elégedve és köszönettel vették az információkat, a segítséget.”³⁵

³⁵ Uo. 55–56. o.

Az előbbiek alapján megállapítható, hogy a pályázati projektben vázolt tevékenységek megvalósultak, a programban részt vevő szervezetek vállalt feladataikat teljesítették.

Elképzeléseink, módszereink hatékonyak, de a megújulás szükségességét nem szabad figyelmen kívül hagyni. Az innovatív gondolkodásmód a bűnmegelőzés területén rendkívül fontos. Az üzenetek, információk új, addig szokatlan formában történő közzététele megerősítheti, fokozhatja eredményességünket. A rendőrség szervezeti struktúrájában azonban ezek az újszerű megoldások csak akkor kerülhetnek felszínre, ha a szakmai vezetők fontosnak érzik, támogatják a bűnmegelőzési tevékenységet.

IRODALOM

Bíró Gyula: Polgárőr alapismeretek. Tanszégdlet a polgárőrök alapismereti képzéséhez. Országos Polgárőr Szövetség, 2010

Csatári Bálint – Kiss Attila: Tanyai Kaleidoszkóp. A 2002–2003. évi Tanyakollégium munkájának eredményei. Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete, Kecskemét, 2004

Csete Ágnes – M. Toronykőy Márta: A Csongrád megyei tanyaprogram elmúlt tizenhét esztendejének szakmai tapasztalatai, jövőbeni lehetőségei. Kézirat, 2014

Csörszné Zelenák Katalin: A falu- és tanyagondnoki szolgálatról, valamint egyesületünk a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete működéséről. Kézirat, 2015

Ernyes Mihály: A magyar rendőrség története I. Belügyminisztérium, Budapest, 2002

Finszter Géza: A bűnmegelőzés hivatalai. In: **Hautzinger Zoltán (szerk.):** Tanulmányok a „Határőrség szerepe a bűnmegelőzésben” című tudományos konferenciáról. Pécs, 2003 [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények II.]

Fülöpné Strohnér Irén: Mérőlapok értékelése a „Közösen a Dél-alföldi régió külterületeinek biztonságáért, az élhetőbb tanyavilágért” projekthez. Békés Megyei Rendőr-főkapitányság, 0400014/196-133/2015.ált. számú irat, 2015.

Gaál Gyula – Molnár Katalin: Ami elromolhat, az el is romlik? A média szerepe a biztonságos, élhető közösségek formálásában. In: **Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.):** Tanulmányok „A változó rendészet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról. Pécs, 2013, 137. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV.]

Közlekedési balesetek 2010. Központi Statisztikai Hivatal, 2011

Közlekedési balesetek 2011. Központi Statisztikai Hivatal, 2012

Közlekedési balesetek 2012. Központi Statisztikai Hivatal, 2013

Közlekedési Baleseti Statisztikai Évkönyv 2013. Központi Statisztikai Hivatal, 2014

Medve Judit: A bűnmegelőzés leghatékonyabb eszközei hazánkban és külföldön. Országos tudományos pályázat, Budapest, 2014

Molnár Katalin: A kommunikáció szerepe a bűnmegelőzésben. Jegyzet a bűnmegelőzési szakirányú továbbképzési szak részére. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2004

Molnár Katalin – Sövényházy Edit: Média(kincs)tár kiaknázatlanul. *Magyar Rendészet*, 2006/2.

Nyári Éva: Bűnüldözés és bűnmegelőzés. *Hadtudományi Szemle*, 2012/1.

Horváth Helga – Tóth Péter: A szubjektív biztonságérzetet befolyásoló tényezők Magyarországon. In: **Bugovics Zoltán – Tóth Péter (szerk.):** Gazdasági és társadalmi konfliktusok a szubjektív jóllét és biztonságérzet megközelítésében. L'Harmattan Kiadó, 2015

JOGSZABÁLYOK

Az Európai Unió Tanácsának 2001/427/IB számú határozata, 2001. május 28.

1087/2011. (IV. 12.) kormányhatározat a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácsról.

1744/2013. (X. 17.) kormányhatározat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023).